

## שמיני

אז די פרשה פון ברכת כהנים (כאטש זי איז געשריבן בתורה א סך שפעטער) איז געזאגט געווארן פריער, פאר דעם „וישא גו' ויברכם" פון אונזער פסוק. און ווי עס שטייט<sup>10</sup> (גלייך) נאך פרשת ברכת כהנים — „ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן" (וואס דאס איז גע-ווען ביום השמיני למילואים<sup>11</sup>).

אבער עס איז א דוחק גדול צו זאגן אז רש"י<sup>12</sup> לערנט אויך אזוי — ווייל אויב אזוי, האט רש"י געדארפט ערגעץ בא-ווארענען אז די פרשה פון ברכת כהנים שטייט אין דער תורה ניט לויט סדר הזמנים<sup>14</sup> (בריינגענדיג דעם

א. איז פסוקי „וישא אהרן את ידיו גו' ויברכם וירד מעשות החטאת גו'", שטעלט זיך רש"י אויף „ויברכם" און איז מפרש: ברכת כהנים יברכך<sup>2</sup> יאר ישא.

דער מקור פון דעם פירוש איז (ווי עס שטייט במפרשי רש"י) פון תורת כהנים<sup>1</sup>, און — בכמה מקומות בש"ס איז מבואר אז פון דעם פסוק „וישא אהרן את ידיו גו' ויברכם" לערנט מען אפ כמה דינים אין ברכת כהנים.

מען דארף אבער פארשטיין (קשושיית הרמב"ן): רש"י איז דאך מפרש פשוטו של מקרא, און דער ציווי אויף ברכת כהנים (און די פסוקים „יברכך, יאר, ישא" וואס רש"י ברענגט דא אראפ) שטייט ערשט שפעטער אין פ' נשא<sup>1</sup> — היינט ווי קען מען לערנען (לויטן דרך הפשוט<sup>16</sup>) אז דער „ויברכם" דא איז גע-ווען ברכת כהנים?

דער רמב"ן וויל דאס פארענטפערן,

(1) פרשתנו ט, כב.

(2) נשא ו, כד"כ.

(3) ראים ועוד עה"פ.

(4) עה"פ (הובא גם ברמב"ן עה"פ, אלא שמתרצו גם לפירושו שאינו ברכת כהנים. וראה ראים ונימוקי שמואל כאן).

(5) מגילה יח, א. סוטה לח, א"ב. תמיד פ"ו מ"ב. ועוד (וראה שו"ע אדה"ז א"ח סקכ"ח ס"א, יב, טו, כ, לו). — אבל ראה מל"מ (הל' תפלה (נשיאת כפים) פ"ד ה"ט) דמגילה וסוטה שם גופא משמע יותר (כפירוש הרמב"ן דלקמן בפנים) דלאו בברכת כהנים קא מיירי, ע"ש. וראה גם נימוקי שמואל כאן.

(6) עה"פ.

(7) שם, כ"ב"כ.

(8) ראה צידה לדרך כאן.

(9) כאן. וכ"ה בקרבן אהרן לת"כ כאן. וראה גם ראב"ע נשא (ו, כא, ז, א). בחי' (שם ז, א).

עוד ת"י ברמב"ן כאן (בסופו. וכן סתם בנשא ו, כג) שכאן צוה אותו... ליום זה ולהלן נתנה ברכה זו לו

ולבניו לדורות" (וראה לקמן סעיף ב) — אבל לכאורה קשה לפרש כן בפשט, כי איך למה לא הזכיר הכתוב צוה אותו משה לעשות כן (כמ"ש הרמב"ן בעצמו כאן). ובפרט ע"פ פרש"י צו ה, יא (וראה רמב"ן שם. שיחת ש"פ צו תשליה).

(10) נשא שם.

(11) ראה פרשי נשא שם.

(12) ברמב"ן משמע שמפרש כן ברש"י. וצ"ע בזה, כבפנים.

(13) כהראב"ע ובחי' הנ"ל.

(14) ואדרבה, מזה ש(רק) ב' שילוח טמאים (נשא ה, ב) מביא רש"י (מגיטין ס, סע"א) דשמונה פרשיות נאמרו בו ביום (שוה"מ המשכן), וב' ברכת כהנים לא פ' כלום (והרי ברכת כהנים אינה מפרשיות הנ"ל — ראה גיטין שם) — מוכח, שלשית רש"י פ' ברכת כהנים לא נאמרה בשמיני למילואים או לפניו.

(\*) ואף שהרמב"ן מפרש בכ"מ (וארא ט, יח (יט). בא, ב, יא, א. ריש פרשתנו. ועוד) דלפעמים נאמר רק ציווי ה' למשה, ולפעמים רק ציווי משה לישראל וכיו"ב (וכ"ה שיטת רש"י בפירושו עה"ח, כמשנית בקלו"ש (ח"ג ע' 72. ועוד),

הרי בנדר"ד, שכל פרטי עבודת אהרן בשמיני למילואים נאמרו בפירוש בציווי משה לאהרן (ריש פרשתנו), מאי נשמט דהאי נשמט? אבל ראה לקמן הערה 29.

כלל<sup>15</sup>: אין מוקדם ומאוחר בתורה).

און אויב רש"י נעמט אן אז פרשת ברכת כהנים איז נ"ט געזאגט געווארן ביז שפעטער, האט ער געדארפט לערנען (כפירוש הרמב"ן), אז דער „ויברכם" דא איז (ניט ברכת כהנים, נאָר) אַ ברכה סתם וואָס אהרן האָט גע- בענטשט אידן ביים פאַרענדיקן זיין עבודה צום ערשטן מאל (ע"ד ווי מ'גע- פינט ביי שלמה המלך בחנוכת המ- קדש<sup>16</sup>)?

ב. מפרשים<sup>17</sup> זאָגן, אז דער הכרח צו לערנען אַז „ויברכם" מיינט ברכת כהנים, איז פון דעם<sup>18</sup> וואָס דאָ האָט בלויז אהרן געבענטשט אידן, און דער השתתפות פון משה — ניט ווי די ברכה וואָס ווערט געזאָגט גלייך נאָך דעם<sup>19</sup>: „ויבא משה ואהרן גו' ויברכו את העם".

איז דערפון פאַרשטאַנדיק, אז די ברכה האָט געהאַט אַ שייכות נאָר צו אהרן, און דערפאַר איז רש"י מפרש אַז דאָס איז געווען ברכת כהנים, „ומאחר שבו ביום נתחנך אהרן בעבודה נתחנך ג"כ בנשיאות כפים שהיא כעבודה".

אַבער אע"פּ אז עס איז דאָ אַ הכרח צו זאָגן, אַז די ברכה האָט געהאַט אַ שייכות דוקא צו אהרן, איז נאָך אַלץ שווער צו זאָגן אַז דאָס איז ברכת כהנים (נוסף על הנ"ל — אַז דער ציווי אויף ברכת כהנים שטייט ערשט אין פ' נשא):

א) אויב דאָס איז געווען אַז ענין פון חינוך לנשיאת כפים, האָט געדאַרפט אויף דעם זיין אַ ציווי מפרש<sup>20</sup>, פונקט ווי משה האָט אָנגעזאָגט אהרן אויף אַלע חינוך-עבודות וואָס אהרן האָט געטאָן יענעם טאָג.

ב) נשיאת כפים איז דאָך אַ מ"ע אויף יעדן כהן<sup>21</sup> — היינט פאַרוואָס האָבן די בני אהרן זיך ניט משתתף געווען אין דער ברכת כהנים — בתור חינוך כנ"ל, אָדער אַלס קיום מ"ע (ע"ד ווי זיי האָבן זיך משתתף געווען אין די אַנדערע פעו- לות פון אהרן ביום זה<sup>22</sup>)?

ג) בשמיני למילואים איז אויך משה געווען אַ כהן (ווי רש"י האָט שוין מפרש געווען<sup>23</sup> אַז בח' למילואים „הושוו כולם לכהונה"). איז אמת אַז משה האָט ניט געדאַרפט האָבן קיין חינוך לנשיאת כפים<sup>24</sup>, אָבער פאַרוואָס זאָל ער זיך ניט משתתף זיין אין דער נשיאת כפים פון דעם טאָג (ובפרט אַז לויט רש"י<sup>25</sup>, האָט משה געטאָן אַלע עבודות היום (הרגי- לות) אויך בח' למילואים, און ניט אהרן)?

ג. נאָך די ווערטער „ברכת כהנים" איז רש"י מוסיף (כנ"ל): „יברכך, יאר, ישא".

איז תמוה (ווי מפרשים<sup>26</sup> פרעגן): נאָך

(20) ראה לעיל הערה 9 ובשוה"ג שם.

(21) כמפורש בנשא (ו, כג) „דבר אל אהרן ואז בניו".

(22) פרשתנו ט, ט, שם, יב ואילך.

(23) פקודי מ, לא. ועד"ז שם, כט.

(24) שהרי לרש"י עה"ת — לאחר ימי המילואים שוב לא שמש משה (רש"י שמות ד, יד: ואתה הלוי.

אבל ראה לקו"ש ח"ז ע' 175 הערה 28. חכ"א ע' 2 הערה 16. ובארוכה לקו"ש חל"ב ע' 28 ואילך).

(25) פקודי שם — כמשנית בלקו"ש ח"ז ע' 225 ואילך (ועיי"ש ע' 226 שגם עבודת הקטורת היתה ע"י משה).

(26) שפ"ח ומשכיל לדוד כאן.

(15) הובא בפרש"י בכ"מ (בראשית ו, ג. וישלח לה, כט. צו ח, ב. ועוד).

(16) מ"א ח, נד ואילך (הובא ברמב"ן כאן).

(17) משכיל לדוד כאן.

(18) אבל מ"ש „דאילו ברכה אחרת מה עניינה לאותו יום שהרי הברכה שתשרה שכונה במעשה ידיהם ההיא ברכום אחי"ב — י"ל שאינו הכרח, שהרי אפ"ל שהיתה כברכת שלמה (ראה המשך הכתובים במ"א שם).

(19) בפסוק שלאח"ז (כג).

און דערפון לערנט מען אפ אז די ברכה דא איז געווען (ניט כברכת שלמה, נאך) ברכת כהנים, ווייל דוקא די ברכות זיינען מתאים צו די קרבנות וואס שטייען דא אין פסוק.

ס'איז אבער קשה ביותר אזוי צו איינלערנען אין פירוש רש"י — ווייל דאס איז א ווייטער רמז, און אויב רש"י וואלט דערצו מכוון געווען, וואלט ער דאס זיכער אפגעטייטשט<sup>32</sup> בפירוש<sup>33</sup>.

ד. דערנאך שטעלט זיך רש"י אויפן ווארט „וירד" און איז מפרש: מעל המזבח.

דארף מען פארשטיין: אין פסוק שטייט בפירוש „וירד מעשות החטאת גו", וואס עשיית החטאת גו' איז דאך אויפן מזבח ווי געזאגט פריער — היינט וואס טוט אויף רש"י מיט זיין פירוש „מעל המזבח", וואס מ'וואלט אליין ניט פארשטאנען פון פסוק?

פאראן מפרשים<sup>34</sup> וואס זאגן, אז דער-מיט וויל רש"י באווארענען, אז מ'זאל ניט מיינען אז דער „וירד" איז געווען נאך „ויברכם"

— וואס דאמאלס איז שווער: וואס איז דא נוגע צו דערציילן וועגן ירידת אהרן; ס'איז דאך מובן מאלוי אז נאכן פארענדיקן אלעס איז ער אראפ-געגינגען —

(32) ובפרט שרשי לא העתיק החיבות (הן מכתוב דילן — „החטאת והעולה והשלמים", והן מברכת כהנים לא העתיק „וישמר", „שלום" שבחן היא השייכות, ואף לא רמז ב„גו").

(33) ע"ד שפרשי בפ' לך (יד, יח, טו, ט), ח"ש (כד, כב); הרמזים דקרבנות הנשיאים (נשא ז, יט ואילך) ועוד.

(34) משכיל לדוד כאן. וראה שפיח כאן (בשם הגהלת יעקב).

וואס דארף רש"י מוסיף זיין די ווער-טער? ס'איז דאך פשוט (אפילו בא א קינד<sup>35</sup>) אז ברכת כהנים מיינט „יברכך, יאר, ישא"?

אפילו אויב מ'זאל זאגן (בדוחק<sup>36</sup>), אז רש"י פארלאזט זיך דא ניט אז דער תלמיד ווייס פון דעם (ווארום ער האט דאס נאך ניט געלערנט אין חומש) — וואלט געווען גענוג צו זאגן „יברכך וגו'"; פארוואס איז ער מפרט אלע דריי ברכות?

מפרשים<sup>38</sup> פארענטפערן, אז די דריי לשונות „יברכך, יאר, ישא" זיינען כנגד די דריי קרבנות וואס ווערן אויסגע-רעכנט דא אין פסוק — חטאת עולה ושלמים<sup>39</sup>

[ביי<sup>30</sup> „יברכך" שטייט „וישמר" וואס מיינט שמירה מן החטא „שלא יבוא לכלל חטאת"; „יאר" איז כנגד עולה וואס קומט „על המחשבה רעה", א „חטא השכל המאיר לאדם"; און „ישא" וואס פארענדיקט זיך מיט „וישם לך שלום", איז כנגד שלמים — „שמישים" שלום בעולם].

(27) שהרי אומרם בכל יום בברכות השחר (כמנהג הצרפתים (תודה שכבר ברכות יא, ב), וכי' בסידור ר"ע — הובא בטאורח סמ"ח). וכן — שומעם בחזרת הש"ץ דתפלת שחרית (ובשבת — גם במוסף), ומפי הכהנים בירט כו'. ובפרט (שכללות) ענין ברכת כהנים כבר הובא בפרש"י יתרו (כ, א). (28) שפיח. — במשכיל לדוד תי' ד, ויברכם משמע ברכה אחת לבד (ולכן מפרש רש"י ששלשתם ה"). וצ"ע.

(29) ראה גם בעה"ט, פנען רוא ושי' עה"ת כאן. אוה"ת עה"פ. ולהעיר שאהרן הקריב גם מנחה (לעיל פסוק ד, יז) ומי' לא נזכרה המנחה כאן בקרא (בכשוית הריב"א, טור הארוך ופנען רוא כאן).

(30) הבא לקמן הוא עפ"י משמעות במנחת יהודה (שדבריו הועתקו בקיצור בשפיח כאן). וראה בס' שנשמנו בהערה הקודמת.

(31) ע"פ פרש"י ויקרא ג, א. וראה פרש"י תצוה כט, כב.

זעט מען אין דעם פסוק גופא (וירד מעשות החטאת גו'), כנ"ל<sup>40</sup>.

(ב) א ברכה איז דאך ניט אן עבודת מזבח — איז ווען די ווערטער „וירד מעשות גו' וואלטן כלל ניט גע- שטאנען, וואלט מען אויך געלערנט אז דער „ויברכם" איז געווען (נאכן פאר- ענדיקן זיין עבודה על המזבח — כמפורש בקרא — ובמילא) נאך דעם ווי ער איז אראפגעגאנגען „מעל המזבח"<sup>41</sup>.

ה. דער ביאור בכל זה:

דאס וואס רש"י איז מפרש „ויברכם — ברכת כהנים", מיינט ער נאך כפשוטו ממש — ניט מקיים זיין א מצוה (פון ברכת כהנים — וואס שטייט ערשט אין פ' נשא)<sup>42</sup>, נאך אז

אהרן — וועלכער האט געוואלט בענטשן אידן בסיום עבודתו, כדלקמן — האט אויסגעקליבן (מעצמו) צו בענטשן אידן מיט (די פסוקים פון) ברכת כהנים<sup>43</sup>, ווייל דער תוכן פון ברכת כהנים איז בפשטות מתאים צו די זאכן מיט וועלכע אהרן האט דאן גע- וואלט בענטשן אידן,

נאך דער „וירד" איז געווען „מעל המזבח" וואו ער האט מקריב געווען די קרבנות (און הקרבת הקרבנות איז גע- ווען פאר „ויברכם", ווי דערציילט פריער אין דער פרשה); און דאס מיינט דער פסוק — „וישא גו' ויברכם אימתי מיד אחר שירד מן המזבח מעשות קרבנותיהן"<sup>44</sup>.

און דער פירוש איז מתאים מיט'ן פירוש התו"כ אויפן פסוק<sup>45</sup>, אז „הרי זה פסוק מסורס ואין ראוי לומר אלא וירד מעשות . . והשלמים וישא אהרן גו' ויברכם" (און מ'געפינט דעם ענין (פון „מקרא מסורס" אויך אין פירוש רש"י עה"ת — אין פ' שמות<sup>46</sup>).

אבער לפי פירוש זה איז צע"ג, ווייל (נוסף לזה, אז דער ענין פון „מקרא מסורס" איז ניט גלאטטיק אין לימוד ע"ד הפשט<sup>47</sup>, און אויב רש"י וואלט דאס גע- מיינט, וואלט ער דאס געזאגט בפירוש (ע"ד פירושו אין פ' שמות הנ"ל<sup>48</sup>) — איז עוד ועיקר):

(א) אין די ווערטער („מעל המזבח") וועלכע רש"י גיט צו צום לשון הפסוק, זעט מען ניט קיין דמיון אויף קיין זאך, נאך אז אפטייטשט אז דער „וירד" איז גע- ווען „מעל המזבח" — און דעם ענין

(40) וההוכחה שירד קודם „ויברכם", כי ירד „מעשות החטאת גו' והרי כבר גמר עשיית החטאת כו' לפניו — אינה שייכת לדברי רש"י „מעל המזבח".

(41) אף שבפשוטו של מקרא לא נאמר איפה היתה ברכת כהנים במשכן — מ"מ לא מסתבר כלל שהיתה מעל המזבח (וראה לקמן הערה 64). וראה פ"י הראב"ד לתו"כ כאן.

(42) וכן משמע מ"ש בתו"כ כאן ד„באותה שעה זכה . . בנשיאת כפים", משמע דע"ז שברכס אהרן זכה להציווי (ראה עזרת כהנים לתו"כ שם).

(43) אף שלא נאמרו עדיין, וע"ד שמצינו (גם בפרש"י עה"ת — תולדות כו', ה. וישלח לב, ה. ובכ"מ) שקיימו האבות כה"ת עד שלא ניתנה וברש"י נח (ז, ב) שלמד נח תורה. ואכ"מ.

(35) ל' המשכיל לדוד כאן.

(36) וכ"ה בירושלמי תענית פ"ד ה"א. וראה גם ראב"ע כאן („וכבר ירד", חזקוני ועוד).

(37) ד, כ („אין מוקדם ומאוחר מדוקדקים במקרא"). — כן הובא בשפ"ח. וצ"ע שלא הביא מכ"מ בפרש"י שהובא הלשון „מקרא מסורס" (וכי"ב) — בראשית ב. יט. שמות ב. ה. בשלח טז, כ. תרומה כז, ד. ועוד.

(38) ראה לקו"ש ח"ז ע' 119 הערה 13 ובשוה"ג שם.

(39) וכבמקומות ברש"י שבהערה 37, וע"ד הראב"ע כאן.

עבודת אהרן (ביום השמיני) איז די עבודה וואס דארף אויפטאן די השראת השכינה בפועל, פאָדערט זיך ביים סיום פון דער עבודה אַ ברכה (ותפלה<sup>49</sup>) אַז זי זאל פועל זיין פעולתה און ברענגען השראת השכינה בפועל.

ו. לכאורה קען מען אויף דעם פרעגן: גלייך נאך ברכת אהרן<sup>50</sup> שטייט „ויבא משה ואהרן גו' ויברכו את העם“, ווי רש"י טייטשט דאס אָפּ „אמרו ויהי נועם ה'א עלינו“ יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם — ולכאורה, ווי באַלד אַז ברכת אהרן איז געווען אויף פועל'ן השראת השכינה, פאָרוואָס האָט מען דערנאָך ווידעראַמאָל געדאַרפט האָבן אַ ברכה אויף דעם זעלבן ענין<sup>51</sup>?

איז דאָס קיין קשיא נישט, ווייל דאָס זיינען צוויי באַזונדערע ענינים:

ברכת אהרן איז געווען פאַרבונדן מיט זיין עבודה פרטית, אַז זי זאל אויפטאָן איר פעולה אינעם ענין פון השראת השכינה בפועל, און אויף דעם איז (מתאים) די ברכה פון ברכת כהנים (כד-לקמן ס"ז):

משא"כ ברכת משה ואהרן שלא"ז — „ויהי נועם ה'א עלינו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם“ — איז אַ ברכה כוללית, אַלס אַ סיום פון כל וכללות מלאכת ועבודת המשכן, ווי דאָס דריקט זיך אויס אין די צוויי חלקים פון דער ברכה: „שתשרה שכינה במעשה ידיכם“ — אין מלאכת המשכן<sup>52</sup> פון אידן; „ויהי

(ומהאי טעמא איז רש"י מפרט אַז די ברכה איז געווען „יברכך יאר ישא“ — ווייל די דריי ווערטער דריקן אויס דעם תוכן פון ברכת אהרן, כדלקמן סעיף ז).

מיט וואָס אהרן האָט געוואָלט בענטשן אידן דעמאָלט — איז מובן בפשטות (לויט פירוש רש"י):

דער מכוון פון משכן איז דאָך (כמ' פורש בקרא<sup>44</sup>) — „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם“, אַז עס זאל זיין השראת השכינה אין משכן. און כדי עס זאל זיך אויפטאָן די השראת השכינה אין משכן, איז נישט געווען גענוג די עבודת היום (הרגילה) פון שמיני למילואים (וועגן וועלכער עס ווערט דערציילט אין פ' פקודי<sup>45</sup>), נאָר עס האָט געמוזט זיין (ווי עס שטייט אין אָנהויב פון אונזער סדרה<sup>46</sup>) — „זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", וואָס דאָס מיינט (ווי רש"י<sup>47</sup> איז מפרש) די קר-בנות ועבודה פון אהרן, ווייל ער איז „כדאי וחשוב . . שצ"י קרבנותיו ועבדו-דתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו“.

און דערמיט איז פאַרשטאַנדיק פאַר-וואָס אהרן האָט געבענטשט אידן בסיום עבודתו:

ביים סיום פון מלאכת המשכן גע-פינט מען<sup>48</sup>, אַז משה האָט געבענטשט די אידן „יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם“ — אַז דורך „ועשו לי מקדש“ זאל זיך אויספירן דער „ושכנתי בתוכם“; ובמילא איז פאַרשטאַנדיק, אַז וויבאַלד

(49) ראה לקושי ח"א ע' 170 ואילך.

(50) פסוק כג.

(51) תהלים מזמור צ בסופו.

(52) כקושיית המשכיל לדוד כאן (ראה לעיל

הערה 18).

(53) ראה לקושי שם (ע' 172) הטעם שהקדים

„ויהי נועם גו' ליהי רצון שתשרה כו'“.

(44) תרומה כה, ח.

(45) מ, כג. כה. כז. כט (וברש"י).

(46) ט, ו. וראה שם, ד וברש"י.

(47) פרשתנו שם, כג.

(48) פקודי לט, מג.

(א) "יברכך" — ער, דער אויבער-  
שטער, זאל דיר בענטשן: די ערשטע  
זאך איז, אז די ברכה איז ניט פון  
אחרון — וואס דעמאלט איז דא אן  
אָרט פאַר אַ טענה: וויבאלד אז אהרן  
האָט געהאַט אַ שייכות צו מעשה העגל,  
ווי קען ער געבן די ברכה אז עס זאל  
זיין די (השראת השכינה דורך דער)  
כפרה אויף מעשה העגל? — נאָר אהרן  
בעט אז דער אויבערשטער<sup>57</sup> אַליין<sup>58</sup> זאל  
בענטשן אידן ("יברכך") — און דער  
תוכן הברכה איז:

(ב) "יאר" — אז עס זאל זיין השראת  
השכינה, הארת פנים דלמעלה (ווי רש"י  
טייטשט אָפּ<sup>59</sup> "יאר גו" — "ראה לך  
פנים שוחקות פנים צהובות") — און כדי  
ס'זאל קענען נמשך ווערן די הארת פנים  
און השראת השכינה בעט אהרן:

(ג) "ישא" — אז דער אויבערשטער  
זאל זיין אַ "נושא עון"<sup>60</sup> (ווי רש"י  
טייטשט אָפּ<sup>61</sup> "ישא — יכבוש<sup>62</sup> כעסו")  
און מכפר זיין אויף עון העגל.

ח. עפ"ז וועט אויך ווערן פאַר-  
שטאַנדיק כוונת רש"י אין דעם דיבור  
המתחיל שלאח: "וירד, מעל המזבח".

רש"י מיינט — כפשטות לשונו — אז  
אהרן איז ערשט דאָ (נאָך "ויברכם")  
אַראָפּגעגאַנגען פון דעם מזבח, ווייל ער

נועם ה"א עלינו" — אין דער עבודה<sup>63</sup>  
במשך אַלע שמונת ימי המילואים.

ז. דער טעם פאַרוואָס עס האָט זיך  
געפאַדערט די עבודה מיוחדת פון אהרן  
צו אויפמאַן השראת השכינה אין משכן,  
איז ווייל השראת השכינה האָט געקענט  
זיין ערשט נאָך דעם ווי ס'איז געווען די  
כפרה (גמורה<sup>64</sup>) אויף חטא העגל,

(ווי רש"י האָט שוין מפרש געווען<sup>65</sup>,  
אז דערפאַר ווערט דער משכן אָנגע-  
רופן "משכן העדות" — "עדות לישראל  
שויתר להם הקב"ה על מעשה העגל  
שהרי השרה שכינתו ביניהם": און ווי  
רש"י ברענגט אַראָפּ (אין דעם פסוק  
שלאח<sup>66</sup>) — אז ווען אידן האָבן געזען  
(נאָך די ז' ימי המילואים) אז ס'איז נאָך  
ניטאָ קיין השראת השכינה, האָבן זיי  
געטענהט "כל הטורח שטרחנו שחשרה  
שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון  
העגל").

און דאָס האָט אהרן פועל געווען  
דורך זיין עבודה פרטית, וואָס דערפאַר  
איז דער ערשטער קרבן פון אהרן גע-  
ווען — אז "נגל בן בקר לחטאת",  
"להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה  
על מעשה העגל שעשה"<sup>66</sup>.

און דאָס איז אויך וואָס רש"י זאָגט  
דאָ: "ברכת כהנים) יברכך, יאר, ישא"  
— ווייל אין די ווערטער (פון ברכת  
כהנים) דריקן זיך אויס די דריי ענינים  
וואָס אהרן איז אויסן געווען מיט זיין  
ברכה:

(54) כי בכללות כבר "נתרצה הקב"ה לישראל  
בשמה ובלב שלם ואמר לו למשה סלחתי כדברך"  
ביוה"כ (רש"י תשא לג, יא). ולאידך, גם לאחר  
שמיני למילואים לא נתכפר לגמרי, דבויים פקדי  
ופקדתי גו' (תשא לב, לד וברש"י). וראה הערה 62.  
(55) ר"פ פקודי.  
(56) פרשתנו ט, ב וברש"י. ולהעיר גם מתורה

כט, א וברש"י שם.

(57) להעיר מרמב"ם הל' תפלה (נשיאת כפים)  
פס"ו ה"ז. טא"ח ס"ס כחת. שו"ע אדה"ז שם ס"ב.  
(58) בא"ר י"ל, שהוא ע"ד אמירת הקב"ה (לאחרי  
הסליחה על עון העגל) "פני ילכו" — "אני בעצמי"  
(תשא לג, יד וברש"י. וראה שם לד, ט וברש"י).

(59) נשא ו, כה.  
(60) תשא לד, ז.  
(61) נשא שם, כו.  
(62) להעיר מהפלוגתא (ר"ה יז, א) כובש עון או  
נושא עון (וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 391 ואילך,  
וש"י). ולהעיר מרש"י תשא שם ד"ה ונקח. ואכ"מ.

אין רש"י מפרש, אז כוונת הכתוב אין  
(ניט צו דערציילן אז „וירד מעשות  
החטאת גו' — אז ער האט פארענדיקט  
די עבודה — נאך) „וירד מעל המזבח“:  
דער פסוק אין אויסן צו זאגן אז ערשט  
נאך „ויברכם“ אין — „וירד מעל  
המזבח“ (און ס'איז כאילו ווי אין פסוק  
וואָלט געשטאנען „וירד מעל המזבח“),  
און די ווייטערדיקע ווערטער „מעשות  
החטאת גו'“ זיינען אַ מאמר המוסגר  
וואָס ערקלערט ווי קומט עלית אהרן  
אויפן מזבח (ניט צוליב „ויברכם“, נאך  
צוליב עשיית החטאת גו').

ט. ע"פ כהנ"ל אין פארשטאנדיק, אז  
פון פירוש רש"י דאָ קען מען ניט וויסן  
שיטתו (ע"ד הפשט) בברכת כהנים  
לדורות — צי זמנה איז<sup>67</sup> לפני הקטרת  
איברים (של התמיד) אָדער לאח"ז —

ווייל כוונת רש"י מיט זיין פירוש  
„ברכת כהנים“ אין (ניט אויף קיום מצות  
ברכת כהנים, נאך) אז אהרן האָט  
אויסגעקליבן צו זאגן די ברכה, אָבער די  
מטרה פון דער ברכה אין געווען אַלס  
אז ענין מיוחד פון יענעם טאָג — בקשר  
(און אַלס אַ סיום) צו זיין עבודה המיו-  
חדת פון שמיני למילואים, כנ"ל.

אָבער לאידך גיסא, אע"פ אז ברכת  
אהרן דאָן אין געווען אַן ענין מיוחד  
פאַר יענעם טאָג, אין זי אָבער אַ ברכה  
וואָס האָט אַ פעולה נמשכת אויף אַלע  
דורות — וואָרום עבודת אהרן (וואָס  
סיומה אין ברכתו הנ"ל) האָט אויפ-  
געטאָן (כנ"ל ס"ה) אז עס זאָל (צוריק)  
ווערן די השראת השכינה למטה (נאך  
דעם סילוק השכינה דורך די חטאים  
שלפנ"ז<sup>68</sup>) אין אַן אופן אז פון דעמאָלט

האָט געבענטשט אידן זייענדיק נאָך  
אויפן מזבח<sup>69</sup>.

און דערמיט מאַכט רש"י קלאַר, אז  
דאָס וואָס ער זאָגט (אין דעם פריער-  
דיקן דיבור המתחיל) „ויברכם — ברכת  
כהנים“, מיינט ער ניט די מצוה פון  
נשיאת כפים (לדורות) — ווייל דעמאָלט  
וואָלט זי ניט געווען אויפן מזבח<sup>70</sup> —  
נאָר עס אין געווען אַ ברכה מיוחדת פון  
אהרן, וואָס קומט בהמשך (און אַלס  
סיום) צו זיין דעמאָלטיקער עבודה על  
המזבח (כנ"ל, אז די ברכה אין געווען אז  
די עבודה שלפני זה זאָל פועל זיין  
פעולתה), און דערפאַר אין זי געזאָגט  
געוואָרן גלייך בסמיכות צו דער עבודה  
און דערפאַר זייענדיק נאָך על המזבח<sup>71</sup>.

און דאָס אין אויך וואָס רש"י באַ-  
וואַרנט מיט זיין פירוש „וירד, מעל  
המזבח“:

לערנענדיק דעם פסוק „וירד מעשות  
החטאת גו'“ בפשטות קומט אויס, אז  
דער פסוק וויל זאָגן אז אהרן האָט פאַר-  
ענדיקט זיין עבודה (מיט עשיית החטאת  
גו'). ווערט לפ"ז שווער: אהרן האָט דאָך  
שוין פריער געענדיקט די הקרבת הקר-  
בנות<sup>72</sup>, היינט פאַרוואָס זאָגט דער פסוק  
(ערשט) דאָ „וירד מעשות גו'“?

63 ראה גם אברבנאל כאן („ע"ד הפשט"). צרור  
המור כאן, וכן מוכח בסוטה לה, ב (ש"ע אדה"ז שם  
סי"ב), ע"ש. ובמלבי"ם כאן (ס"ז) כתב כן בדעת  
התרי"ב, ע"ש.

64 כי נשיאת כפים היתה מעל מעלות האולם  
(תמיד פ"ז מ"ב), ומהו פשוט גם ע"ד ההלכה וכו'  
שגם במשכן לא היתה מעל המזבח.

65 ראה אברבנאל וצרור המור הנ"ל.

66 במלבי"ם שם, שלאחרי ברכת כהנים הקטיר  
אהרן חלבי השלמים, וזהו שנאמר אח"כ „וירד  
מעשות גו'“ (היינו הקטרת החלבים), ע"ש — אבל  
בפשוטו של מקרא: א) כבר גמר אהרן עשיית  
החטאת לפני „ויברכם“ (ב) לרש"י (פסוק כ) כהן אחר  
הקטרים (וזל אהרן).

67 ראה מלבי"ם שם, שתולה זה ב' הפירושים  
בכתוב דילן אי הוי מקרא מטרס.

68 ראה במדב"ר פ"ב, ו. פ"ג, ב. ועוד.

אָן געפינט זיך די שכינה בתחתונים  
(דוקא) אויף שטענדיק;

האַט מען שטענדיק דעם כח פון  
ברכת אהרן — אפילו בלילה<sup>69</sup> ואפילו  
בחור'ל (וואו ס'איז ניטאָ קיין נשיאת

כפים בכל יום<sup>70</sup>) כו' — און זי גיט דעם  
כח צו דורכגיין דעם חשך הגלות, ביז  
צום אויפטאָן נאַכאַמאַל דעם גילוי  
שכינה, ושכנתי בתוכם, אין דעם בית  
המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו  
ממש.

(משיחת ש"פ שמיני תשל"ד)

---

(69) דאין נ"כ בלילה (שו"ע אדה"ז אר"ח סמ"ז  
ס"ז).

---

(70) ראה שו"ע אדה"ז שם סקכ"ח סנ"ו.

## שמיני ב \*

משנה) שטייט: אמר ר' יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר<sup>10</sup> להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. אמר ר' שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר<sup>11</sup> ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

דארף מען פארשטיין: וואס איז די שייכות פון דער לעצטער משנה — די מאמרים פון ר' יהושע בן לוי און ר' שמעון בן חלפתא — צו דער משנה שלפני<sup>12</sup> (די פלוגתא צווישן ב"ש און ב"ה בנוגע חלות דבש)?

דער רמב"ם<sup>13</sup> (און נאך מפרשים<sup>14</sup>) זיינען מבאר: „לפי שהשלים כל דיני ההלכה . . חתם הדברים בגמול" — ד.ה. די משנה האט טאקע ניט קיין המשך בתוכן צו דער משנה שלפני, נאר דאס איז א סיום אויף גאנץ ששה סדרי משנה<sup>14</sup>, בכדי „להודיע בחתימת המש-

א. די לעצטע מס' פון די ששה סדרי משנה<sup>1</sup> — מס' עוקצין<sup>2</sup> — רעדט וועגן די פרטי דינים פון טומאת אוכלין וטומאת משקין (וואס שטייען בפרש-תנו<sup>3</sup>), און די לעצטע הלכה פון דער מס' איז: חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה, בית שמאי אומרים משיהרהר<sup>4</sup> [לויט א צווייטער גירסא: משיחרחר] בית הלל אומרים משירסק.

בית שמאי האלטן אז גלייך ווי דער מענש איז מהרהר במחשבתו<sup>5</sup>, לרדות הדבש באקומט עס א דין משקה און עס ווערט טמא בטומאת משקין; משא"כ לויט בית הלל איז עס מיטמא משום משקה ערשט „משירסק" וואס דאן ווערט עס א משקה בפועל<sup>6</sup>.

ווייטער, אין דער משנה שלאחרי זה (די לעצטע משנה פון ששה סדרי

(\*) וסיום סדר טהרות וכל הש"ס משנה (ראה הערה הבאה).

וראה בארוכה סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 645 ואילך.  
(1) לפי הסדר הרגיל בששה סדרי משנה זמין נקט. וראה הנסמן בלקו"ש ח"א ע' 56 הערה 13. ועוד.

(2) כ"ה בדפוסי משניות ושי"ס לפנינו. וכ"כ בפירוש — הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. המאירי בפתיחתו. ועוד. — לדעת הר"ש (ריש מס' טהרות) מס' טהרות באה לאחרי מס' עוקצין, „אמנם רובם ככולם המחברים והמפרשים אינם מודים בזה להר"ש" (סמיכת חכמים בהקדמה (ע, סע"ג)).

(3) יא. לד.  
(4) פ"ג מ"א.  
(5) גירסת י"א בפירוש רב האי גאון, ר"ש, רא"ש, הערוך (מע' חחרר). רע"ב. ועוד.

(6) עיקר הגירסא במקומות שבהערה הקודמת. פיה"מ להרמב"ם. ועוד. וכ"ה בנדפס.

(7) כ"ה במקומות שבהערה 5. ובתפא"י כאן שציל דיבור. וראה משנה אחרונה. ואכ"מ.

(8) ראה פיה"מ ופ"י הרא"ש. וראה משנה אחרונה.

(9) בחלופי גרסאות למשניות דמשנה זו „ליתא בכ"מ". וראה מלאכת שלמה כאן (משנה יא).

(10) משלי ח, כא.  
(11) תהלים כט, יא.  
(12) בפיה"מ כאן.  
(13) רא"ש ורע"ב.

(14) ולהעיר שמצינו עד"ז בנוגע לתחלת השי"ס — מס' ברכות — שאינה שייכת כ"כ לסדר זרעים כ"א היא הקדמה לכללות ששת סדרי משנה (ראה פסקי הריא"ז ריש ברכות (הובא ג"כ בהגהה בהקדמת פיה"מ להרמב"ם ובמלאכת שלמה ריש

(\*) אבל צ"ע אם פ"י משנה זו הוא להראש — ראה מלאכת שלמה (שבהערה 9) דהרא"ש סיים פ"י המשנה בבבא דחלות דבש. ואולי הוא הוספת המדפיסים מפיה"מ להרמב"ם (בשינוי לשון, או נוסחא אחרת). ובמלאכת שלמה (משנה יב) העתיק בשם הרמב"ם כלשון הרא"ש.